

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาในแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเชื้อชาติ ภาษาหรือเพศใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องถือเป็นเอกลักษณ์ สิ่งนั้นได้แก่ “ศิลปะ” ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ไม่มีใครสามารถแย่งชิงไปได้ และยังเป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดของชาตินั้น ๆ ที่จะต้องหวงแหน และรักษามิให้หมดสิ้นไป

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกราชมาช้านาน มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงออก ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตน จนเป็นที่ชื่นชอบของนานาประเทศที่ได้พบเห็น ความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นมรดกสำคัญ ถึงแม้ว่าในสังคมไทยปัจจุบันกำลังได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากต่างชาติ อันหลากหลายที่กำลังหลั่งไหลเข้ามา มีบทบาทในสังคมไทย แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยยังสามารถอนุรักษ์และสืบทอดได้มาอยู่จนทุกวันนี้ก็คือ “นาฏศิลป์” อันเป็นศิลปะประจำชาติที่คนไทยทุกคนควรช่วยกันรักษา สภาพสังคมไทย กำลังเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้า และเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ การศึกษานาฏศิลป์ไทยเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งมีความละเอียดอ่อนก่อให้เกิดความชื่นชมและความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีในอนาคต เป็นผู้ที่สามารถดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ในท่ามกลางกระแสอารยธรรมตะวันตก ดังที่ อภรณ์ และจตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2517, หน้า 67) ได้กล่าวไว้ว่า “นาฏศิลป์เป็นที่รวมศิลปะ และแสดงความเป็นอารยะของชาติ” สมควรอย่างยิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องช่วยกันรักษามรดกล้ำค่านี้ไว้ เรณู โกศินานนท์ (2527, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า “นาฏศิลป์” เป็นการปรุงแต่งกิริยาท่าทางของมนุษย์ให้งดงามขึ้นไปในรูปร่าง ของการเยื้องกรายแล้ว นาฏศิลป์เป็นอีกภาษาหนึ่งที่จะใช้อธิบายถึงเรื่องราวใด ๆ ได้โดยวิธีที่นุ่มนวลและแนบเนียน และยังเป็นการร้องรำทำเพลงให้ความบันเทิงใจ อันประกอบด้วยความโน้มเอียง แห่งอารมณ์และความรู้สึก สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์จากธรรมชาติ ด้วยความประณีตอันลึกซึ้ง เปรียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจง ซึ่งนาฏศิลป์ไทยนั้นมีลักษณะเฉพาะตัว และมีความเป็นไทย

ในตัวเองเป็นศิลปะประจำชาติที่เป็นวัฒนธรรมของชาติที่น่าภูมิใจโดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ ทำร้าอันอ่อนช้อยงดงาม ที่แสดงออกถึงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทยมีดนตรีประกอบ แทรกอารมณ์และร่ำกับเพลง ที่มีแต่ทำนองหรือไม่มีทำนองก็ได้ คำร้องหรือเนื้อร้องที่ใช้มักเป็น คำประพันธ์ ประเภทกลอนแปด ที่สามารถนำไปร้องกับเพลงชั้นเดียว หรือสองชั้นก็ได้ (อ้างใน สุภาพร สหาวิน, 2538, หน้า 1-3) วิชานาฏศิลป์ เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตร ศิลปะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยระบุไว้ในรายวิชาศิลปศึกษา เป็นวิชาแกนบังคับที่ต้อง เรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รายละเอียดของวิชาศิลปะที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษา วิชาศิลปะเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปศึกษา ตั้งแต่วัยเด็ก จนสามารถประกอบอาชีพได้โดยคุณสมบัติต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้เกิดในตัวผู้เรียน

โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2522) วิชาศิลปศึกษา ถูกจัดเป็นวิชาแกนบังคับ ที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียน ไม่ว่านักเรียนหญิงหรือนักเรียน ชาย การจัดการเรียนการสอนในวิชานี้จัดเป็น 3 รายวิชา คือ (1) ศิลปศึกษา (2) ดนตรีศึกษา (3) นาฏศิลป์ การจัดการเรียนการสอน นำมาวัดผลรวมกันเป็นรายวิชาเดียว คือ ศิลปะกับชีวิต จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน จัดเป็นรายวิชาบังคับไว้ในตลอดหลักสูตร ดังนี้คือ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ศ. 101 ศิลปะกับชีวิต 1	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ. 102 ศิลปะกับชีวิต 2	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ศ. 103 ศิลปะกับชีวิต 3	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ. 104 ศิลปะกับชีวิต 4	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ศ. 105 ศิลปะกับชีวิต 5	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ. 106 ศิลปะกับชีวิต 6	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน 0.5 หน่วยการเรียนรู้

ขอข่ายและเนื้อหาวิชานาฏศิลป์ไทย ในหลักสูตรมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 86) ได้แยกกำหนดไว้เป็นปี ดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำทำนาฏยศัพท์และภาษาทำทางนาฏศิลป์แบบต่าง ๆ ได้ และสามารถร่ำตามแบบแผนเบื้องต้น เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการร่ำเบื้องต้น และระบำเบ็ดเตล็ดได้ สามารถร่ำไทยแบบมาตรฐานในโอกาสต่าง ๆ ได้ และมีความภาคภูมิใจในนาฏศิลป์ไทยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย ครูผู้สอนจะต้องเร้าความสนใจหรือดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียน อยากเรียน ต้องคอยกระตุ้นอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ให้ได้ผลเต็มที่นั้น ต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีความรู้จริง เพื่อที่จะได้ให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนโดยตรง การเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ ซึ่งผู้เรียนมีอายุ 13-17 ปี กำลังอยู่ในวัยรุ่น ความสนใจในวิชาที่เป็นศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะอ่อนช้อย เชื่องช้า และสวยงาม ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจน้อย อาจจะเป็นเพราะไม่ชอบหรือไม่มีความถนัดในด้านนี้เท่าที่ควร สมควรจะหาวิธีส่งเสริมให้กลุ่มนักเรียนดังกล่าวหันมาสนใจในกิจกรรมการเรียนวิชานาฏศิลป์ได้อย่างแพร่หลาย

อนึ่ง โรงเรียนสบเปิงวิทยา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีนักเรียนทั้งที่เป็นนักเรียนจากท้องถิ่นและจากชาวไทยภูเขาเข้ามาศึกษา โดยที่นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะทางบ้านยากจนถึงระดับปานกลาง ถ้าเลือกเรียนวิชาอื่นต้องใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้นการเลือกเรียนกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ซึ่งไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพียงแต่มีความสนใจที่จะเรียนเท่านั้น ก็สามารถที่จะเรียนได้ ดังนั้น ผู้ศึกษา ในฐานะครูผู้สอนในกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ความสนใจในวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ คือ การปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมตามทำนาฏยศัพท์และการร่ำที่เป็นมาตรฐาน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และปลูกฝังให้ทุกคนมีความรักและสนใจในกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ในชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสนใจในกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกำลังเรียนอยู่ใน
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน
269 คน ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random
Sampling) จำนวน 169 คน โดยการเปิดตารางกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
(กนกทิพย์ พัฒนาพิภพพันธ์, 2541, หน้า 117)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ครอบคลุมเนื้อหาวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง รำวงมาตรฐาน ได้แก่

1. เพลงคืนเดือนหงายและเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพลงงามแสงเดือนและเพลงหญิงไทยใจงาม สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพลงดอกไม้ของชาติและเพลงรำมาซิมารำ สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวจะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการฟังเพลง
2. กิจกรรมเน้นจังหวะ
3. กิจกรรมการร้องเพลง
4. กิจกรรมนาฏศิลป์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสนใจ หมายถึง ความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐานทั้ง 4 กิจกรรม

กิจกรรมวิชานาฏศิลป์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์เรื่องรำวงมาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงความสนใจในกิจกรรมวิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนนาฏศิลป์ในการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น